

บทที่ 15

การปฐมพยาบาลเกี่ยวกับสิ่งแปลกปลอมเข้าสู่ร่างกาย

สิ่งแปลกปลอมในที่นี้ หมายถึงวัตถุ เศษวัตถุ ฝุ่นละออง เมล็ดผลไม้ อุกแกว หรือของเล่นต่าง ๆ ฯลฯ เข้าไปในอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น หู ตา คอ จมูก และกระเพาะอาหาร อันเป็นเหตุให้ร่างกายเกิดอาการที่ผิดปกติขึ้น

สิ่งแปลกปลอมเข้าหู

สิ่งแปลกปลอมที่เข้าหูส่วนมากที่พบได้แก่ พวงมด แมลงตัวเล็ก ๆ เมล็ดผลไม้ กระจุกม หรืออุกบัก เมื่อมีสิ่งใดสิ่งหนึ่งเข้าหูแล้วก็จะเกิดความรำคาญ และหาทาง และหูชั้นที่หน้าหู ถ้าวัตถุหรือเครื่องมือที่ไร้นักคอนข้างแหลมหรือมีคม โอกาสที่จะทำอันตรายต่อของหู ทำให้ของหูฉีกขาด เป็นแผล จึงต้องควรระมัดระวังให้มาก

การปฐมพยาบาลสิ่งแปลกปลอมเข้าหู อันได้แก่สิ่งที่ไม่มีชีวิต เช่น เมล็ดผลไม้ ทราย กระจุกม อุกบัก หรือเศษขี้ผึ้ง ให้ปฏิบัติดังนี้ :-

1. อย่าพยายามแคะหรือเขี่ยหู เพื่อต้องการเอาสิ่งนั้นออก เพราะอาจจะทำให้สิ่งนั้นเสียนลงลึกไปอีก
2. ให้ทำใจให้สงบ ให้ผู้ป่วยเอียงหูข้างนั้นลงต่ำ หรือไมก็ให้นอนตะแคง สิ่งแปลกปลอมนั้นอาจจะเลื่อนหลุดออกมาได้
3. ถ้าสิ่งแปลกปลอมยังไม่ยอมออก ให้รีบไปปรึกษาแพทย์ เพื่อแพทย์จะได้ใช้เครื่องมือคีบออกมา

การปฐมพยาบาลแมลงเข้าหู เมื่อมดหรือแมลงตัวเล็ก ๆ เข้าหู จะรู้สึกเจ็บปวดมาก เพราะมดหรือแมลงไปตูดเปื้อนหูเข้า วิธีแก้ไขให้ปฏิบัติดังนี้

1. ใช้น้ำอุ่นหรือน้ำมันมะกอก หรือน้ำมันพืช หยอกหูข้างนั้น ตัวแมลงหรือมดจะตาย เมื่อตะแคงหูก็จะไหลออกมา

2. ดำนกดหรือแมลงนั้นตายแต่ไม่ยอมออกมา ต้องรีบไปให้แพทย์ใช้เครื่องมือคีบออกมา

สิ่งแปลกปลอมเข้าตา

อุบัติเหตุชนิดนี้มักจะมีเกิดขึ้นบ่อย เช่น เศษผงเข้าตา แมลงเข้าตา ดินทราย หรือสะเก็ดเหล็กของช่างตีเหล็ก ก็มีโอกาสเข้าตาได้ง่าย โดยมากเมื่อคนเรามีอะไรเข้าตา ก็มักจะใช้น้ำเช็ดหน้า กระจกามิธุ หรือขายเสื่อ พยายามเช็ดออก ถ้าสิ่งเหล่านั้นเป็นสิ่งที่ไม่สะอาดก็อาจเกิดอันตรายจากการติดเชื้อได้ง่าย สะเก็ดเหล็ก ๆ ของวัตถุที่เข้าตา อาจทำให้เกิดบาดแผลที่ดวงตาได้

วิธีปฏิบัติเมื่อมีสิ่งแปลกปลอมเข้าตา

1. อย่าขยี้ตาเป็นอันขาด เพราะจะทำให้เยื่อตาเกิดการอักเสบ
2. ให้ลืมตาในน้ำสะอาด หรืออาจใช้อ่างตาด้วยน้ำเกลือจนอร์มิดได้
3. ถ้ามองเห็นสิ่งแปลกปลอม ให้ใช้นุ่มน้ำเช็ดหน้าที่สะอาดเช็ดออก
4. ถ้าเป็นเศษของมีคม เช่น เศษแก้ว สะเก็ดเหล็ก ผงตะไบ ใต้วินนิคตา ค้วยน้ำกอสสะอาด เพื่อให้ตาหลับไม่กระพริบ จะไค้ไม่เจ็บไม่เคือง แฉ้วรีบไปพบแพทย์
5. อาจใช้วิธีนี้ไค้อีกข้างหนึ่ง เพื่อช่วยให้น้ำตาไหลออก จะช่วยพาเอาเศษผงออกมาไค้
6. เมื่อเศษผงออกแฉ้วให้หยอดคาค้วยยาหยอดตาที่แพทย์แนะนำ จะไค้ช่วยไค้เคืองคาน้อยลง และจะช่วยป้องกันการติดเชื้อค้วย

กรรคหรือคางเข้าตา ให้ปฏิบัติคังนี้

1. อย่าขยี้ตา
2. รีบหาน้ำที่สะอาดล้างตาโดยเร็ว พยายามลืมตาและกระพริบตา แสบคาน้ำงก็คองหน คีคว่าคานอก

3. ถ้ารู้ว่ากรกเข้าตา ให้หยอดตาด้วยน้ำค่างอ่อน ๆ ถ้าค่างเข้าตา ให้หยอดตาด้วยกรกอ่อน ๆ เช่น น้ำส้มเจือจาง
4. ถ้าอยู่ห่างไกลจากโรงพยาบาล ให้รีบน้ำล้างตา
5. ปกติตาไวรั่วควรวางตาอาจจะแคง 2 - 3 วัน แล้วจะหายไปเอง

ข้อควรจำ เมื่อมีอุบัติเหตุเกี่ยวกับตา ไม่ควรนั่งนอนใจ เพราะตาเป็นอวัยวะที่สำคัญ ควรรีบไปพบแพทย์โดยเร็วที่สุด

สิ่งแปลกปลอมเข้าคอและหลอดลม

ทางเดินอาหารของคนเรานั้น เริ่มต้นที่ช่องคอ ผ่านเรื่อยลงไปสู่หลอดอาหาร กระเพาะ ลำไส้ และขับถ่ายออกสู่ภายนอกทางทวารหนัก โอกาสที่วัตถุแปลกปลอม จะเข้าไปติดอยู่ในระบบทางเดินอาหารโดยเฉพาะที่คอและหลอดลมจึงเป็นไปได้มาก สิ่งแปลกปลอมเหล่านี้เข้าสู่ระบบทางเดินอาหาร โดยที่คนเรากินเข้าไปโดยมันอาจจะปะปนอยู่กับอาหารที่เรารับประทานเข้าไป หรือในบางคนอาจจะเอาสิ่งนั้นใส่ปากอม หรือคาบไว้ แล้วพูดเล่นหรือหัวเราะไปก็อาจเผลอกลืนลงไป ที่พบได้บ่อย ๆ ก็คือ ก้างปลา กระดูกเป็ด ไข่ไก่ ฟันปลอม ของเล่นเด็ก เมล็ดผลไม้ หรือเหรียญเงิน

ข้อที่ควรปฏิบัติเมื่อก้างติดคอ

1. เมื่อรู้สึกว่ามีการติดคอไม่ควรใช้มือล้วง หรือใช้อะไรเขี่ย เพราะจะทำให้บริเวณนั้นเกิดการอักเสบ บวม และเป็นแผล
2. ต้องรีบไปหาแพทย์ ถ้าปล่อยไว้ให้บวมมาก ๆ จะปิดกั้น ทำให้แพทย์มองเห็นไม่ชัด
3. ถ้าเป็นก้างปลาเล็ก ๆ ให้กลืนข้าวเป็นก้อน ๆ ขนมปังนุ่ม ๆ หรือกล้วยคำโต ๆ เพื่อให้ช่วยไปตรึงก้างให้หลุดออก

4. ถ้าเป็นก้างปลาเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่ติดอยู่ มักจะไม่ทำอันตรายนอกจากเจ็บเวลาดูดขึ้นนิดหน่อย แต่จะมีความรำคาญอย่างมาก ถ้าปล่อยทิ้งไว้หลายวันก็จะเน่าเปื่อยยุพังไปเอง
5. ถ้าเป็นก้างปลาใหญ่ หรือสิ่งแปลกปลอมอื่น ๆ และอยู่ลึก ต้องรีบไปพบแพทย์ เพื่อแพทย์จะได้ใช้ปากคีบพิเศษดึงเอาสิ่งแปลกปลอมนั้นออกได้

สิ่งแปลกปลอมเข้าไปในหลอดลม

เมื่อมีสิ่งแปลกปลอมเข้าไปในหลอดลม จะเกิดการสำลัก หายใจไม่สะดวก หน้าเขียวในทันที จะต้องรีบช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน เพื่อให้ทางเดินหายใจเปิดโล่ง หายใจได้สะดวก เมื่อดูดไม่ที่ตกลงไปในหลอดลมไค้บน้อยกว่าชนิดอื่น ๆ คือเมื่อดูดหน้า

วิธีช่วยเหลือเบื้องต้น

1. ถ้าเป็นเด็กเล็ก ให้จับขาเด็กทั้งสองข้างยกขึ้นในลักษณะศีรษะห้อย ผู้ปฐมพยาบาลใช้มือคบหลังระหว่างไหล่ทั้งสองข้างของเด็กให้แรงพอสมควร 4 - 5 ครั้ง เมื่อสิ่งแปลกปลอมหลุดออกมาแล้วให้ตรวจดูการหายใจ ถ้าหายใจไม่สะดวกควรช่วยขยายปอด
2. ถ้าเป็นเด็กโต ให้จับเด็กวางไว้บนหัวเข่า ศีรษะต่ำลง แล้วตบหลังแรง ๆ
3. ถ้าเป็นผู้ใหญ่ ให้นอนคว่ำ ศีรษะต่ำ ผู้ปฐมพยาบาลตบหลังผู้ป่วยให้แรงพอควร 4 - 5 ครั้ง สิ่งแปลกปลอมอาจจะเลื่อนหลุดออกมาได้ พร้อมทั้งช่วยขยายปอดด้วย

สิ่งแปลกปลอมเข้าจมูก

สิ่งแปลกปลอมเข้าจมูก มักจะพบบ่อยในเด็ก ๆ เพราะเด็กมักจะเอาสิ่งของต่าง ๆ สอดใส่จมูกเล่น ส่วนมากเป็นลูกปัด เมล็ดผลไม้ หรือพวกแมลงต่าง ๆ แพทย์พบ

บ่อย ๆ ว่าผู้ใหญ่ผู้นำเด็กไปให้แพทย์ตรวจเนื่องจากเด็กมีอาการคล้ายเป็นหริศ ไม่หายจาก
 สักที น้ำมูกมักจะข้น บางครั้งไค้กลิ่นเหม็นจากจมูก ทั้งนี้เพราะมีของนั้น ๆ อยู่ในช่องจมูก
 มานานจนเน่า

วิธีช่วยเหลือเบื้องต้น

1. อย่าพยายามใช้นิ้วมือหรือไม้แคะออก เพราะจะทำให้วัตถุชิ้นนั้นเลื่อนลง
 สึกเข้าไปอีก
2. ให้ฝึกจมูกข้างหนึ่งแล้วสั่งแรง ๆ
3. ถ้าสิ่งของอยู่ลึกมาก ซึ่งไม่ออก ให้รีบนำส่งแพทย์โดยด่วน
4. ระมัดระวังการรวยเหสีอ ให้ควบคุมสติให้มั่นคง อย่าตกใจ เพราะเรื่องนี้
 ไม่ใช่เรื่องทวนที่ตองรีบจัดการกระทันหัน

สิ่งแปลกปลอมที่เข้าไปในกระเพาะอาหาร

สิ่งแปลกปลอมที่เข้าไปในกระเพาะอาหาร เนื่องมาจากหลายสาเหตุด้วยกัน
 ทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ เช่น เข้าไปพร้อมกับอาหาร เครื่องดื่ม หรือด้วยเหตุบังเอิญ
 ชั่วมากไค้แก่ แหวน สตางค์ ลูกแก้ว ลูกบิด เข็มหมุด ไม้กอล์ฟ ลูกโป่งที่แตกแล้ว
 เอมาคูก ชันทรายก็ไค้อด้าเป็นของมีคมจะทำให้ทางเดินอาหารมีบาดแผล แต่ด้าไม่ใช่
 ของมีคมก็ไม่น่าวิตก เพราะจะออกมาไค้เองทางทวารหนักพร้อมกับอุจจาระ แต่ด้าเป็น
 ของมีคม และมีอาการเจ็บปวด ต้องรีบนำผู้ป่วยไปพบแพทย์

วิธีช่วยเหลือเบื้องต้น

1. อย่าให้ยาด้าเป็นอันตราย
2. ให้รับประทานขนมปังมาก ๆ เพื่อจะช่วยเป็นเกราะคุ้มกันมิให้กระเพาะ
 อกของมีคมพินแทงจนเกิดบาดแผล
3. ส่งโรงพยาบาลเพื่อให้แพทย์เอกซเรย์ แล้วได้รับการรักษาพยาบาล
 ที่ถูกต้องต่อไป